

**กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข**
**Internal audit strategies affecting the operational efficiency
of agencies under the Ministry of Public Health**

พรทิพย์ สมวัน¹
Pornthip Somwan¹

¹สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹Major Human Resource Management, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: kawao2517@gmail.com

Received: 2 June; Revised: 14 October 2025; Accepted: 29 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการ ปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน งานวิจัย คือ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 280 คน ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน ตรวจสอบภายใน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงาน ของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และเป็นแบบ มาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับสูง

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน, ประสิทธิภาพการดำเนินงาน, หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

Abstract

This research has research objectives 1) To study internal audit strategies that affect the operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health. 2) To analyze the relationship between internal audit strategies and the operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health. 3) To develop internal audit strategies that can help increase the efficiency of the operations of the agencies under the Ministry of Public Health and 4) To propose guidelines for improving the internal audit system to be appropriate for the context of the agencies under the Ministry of Public Health. The sample group used in

this research was 280 people from the agencies under the Ministry of Public Health, both central and regional. The sample size was calculated using the ready-made table of Crégie and Morgan, with a reliability value of 0.95 and purposive sampling , selecting the sample group from the agencies under the Ministry of Public Health. Directly related to internal audit operations The instrument used was a questionnaire on opinions regarding internal audit strategies that affect the operational efficiency of service units under the Ministry of Public Health. The questions were closed-ended and in a 5-point rating scale format . The reliability of the entire questionnaire was 0.87. Statistics used for data analysis included percentage , mean, standard deviation, and analysis of the relationship between two variables. Using Pearson's correlation coefficient

The research results found that 1) opinions regarding internal audit strategies and operational efficiency of agencies under the Ministry of Public Health were at a high level overall. 2) The relationship between internal audit strategies and the operational efficiency of the agencies under the Ministry of Public Health has a positive relationship with statistical significance at the high level of 0.01 .

Keywords: Internal audit strategy, operational efficiency, agencies under the Ministry of Public Health

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคสาธารณสุขที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน หน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลรัฐ ศูนย์บริการสุขภาพ และสถานพยาบาลระดับต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของหน่วยบริการเหล่านี้มักเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด การควบคุมภายในที่อาจยังไม่มีประสิทธิภาพ และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ [1]

การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยบริการด้านสุขภาพ โดยมีบทบาทสำคัญในการประเมินระบบการบริหารจัดการ ตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการทำงาน รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน ป้องกันการทุจริต และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐาน กฎระเบียบ และนโยบายของรัฐ [2]

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นความสามารถในการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดให้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าที่สุด มีการสูญเปล่าน้อยที่สุด มีลักษณะของการดำเนินงานไปสู่การบรรลุ เป้าหมายได้อย่างดี จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การตรวจสอบภายใน เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรขยาย ขอบเขตการตรวจสอบภายในให้ครอบคลุม และจากการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะของผู้ตรวจสอบภายในควรเข้าใจในกรอบหน้าที่ และความพร้อมด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ จะส่งผลต่อความสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในมีอำนาจหน้าที่ และความเป็นอิสระที่พอเพียงต่อการดำเนินงาน [3]

แม้ว่าหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีระบบการตรวจสอบภายในอยู่แล้ว แต่ยังพบว่าหลายหน่วยงานประสบปัญหาเกี่ยวกับความสามารถของบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน การนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการปรับปรุงองค์กร รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้การตรวจสอบภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างแท้จริง ซึ่งกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายในการศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สามารถออกแบบแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางปรับปรุงระบบ

การตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน ลดความสูญเสียทางทรัพยากร และเพิ่มคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาแนวทางการตรวจสอบภายในที่สามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานอื่นในภาครัฐ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมทุกมิติของการให้บริการทางการแพทย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภายใต้กระทรวงสาธารณสุข โดยอาศัยแนวคิดสำคัญจากองค์ประกอบของกลยุทธ์การตรวจสอบภายในและตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีวัตถุประสงค์ในการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการกำกับดูแล ความเสี่ยง และการควบคุมภายใน เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพจะต้องครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ การวางแผน การประเมินความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยี การรวบรวมหลักฐาน การสื่อสารผลการตรวจสอบ การติดตามผล และการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ The Institute of Internal Auditors [4], รัชนิดา โสมะ [5], ประไพพรรณ โสภา และคณะ [6] และ ภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ [7] จึงได้กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามที่ปรากฏในกรอบแนวคิด ได้แก่

- 1) ด้านการวางแผนการตรวจสอบ
- 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ
- 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ
- 4) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน
- 5) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ
- 7) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ [8] พบว่า ความครบถ้วนและประสิทธิภาพของการดำเนินการตามกลยุทธ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Organizational Performance Efficiency) ของหน่วยงานรัฐ สามารถวัดได้จากหลายมิติ ส่วนการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐควรพิจารณาทั้งด้านผลลัพธ์ (Outcomes) และผลผลิต (Outputs)

โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของภัทรานิษฐ์ หมั่นเรือคำ [7], โสภิญญา นครกันต์ และคณะ [9], จูรินทร์สุนิตย์ สุกุล [10] และ Hatry [11] จึงได้ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตามกรอบแนวคิดในงานวิจัย 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร
- 2) ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
- 3) ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน
- 4) ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน

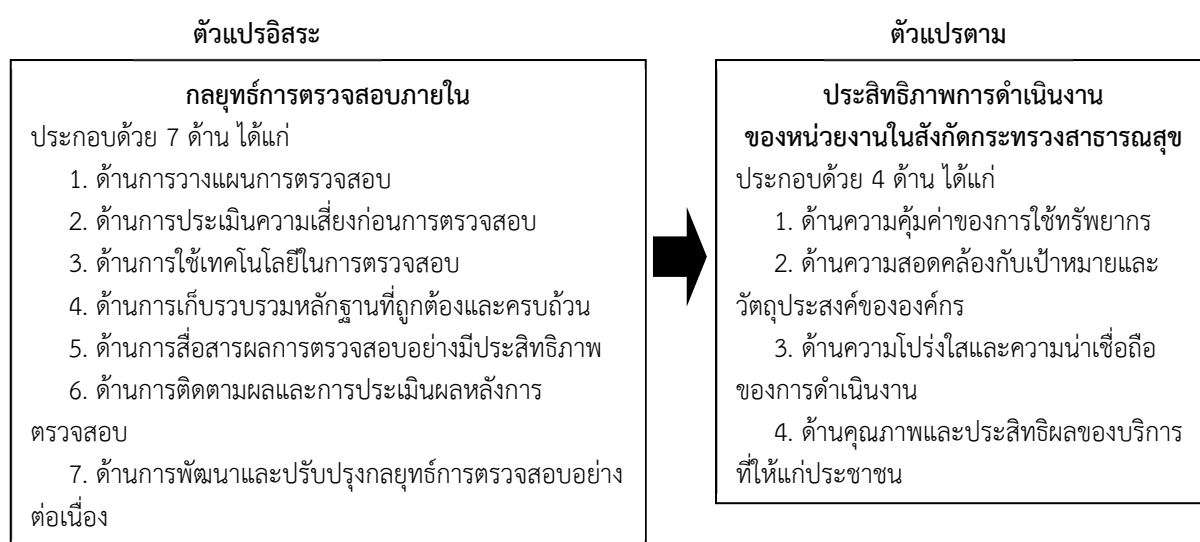
3. ความเชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายในและประสิทธิภาพการดำเนินงาน

จากการศึกษาของ Ahmad et al [12] ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร จะสามารถยกระดับความสามารถในการควบคุมภายใน ลดความเสี่ยง และส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ การวิจัยของนพพร ธนาวัฒนานนท์ [13] ในบริบทของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า หน่วยงานที่มีการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง มักมีคะแนนการประเมินประสิทธิภาพสูงกว่าหน่วยงานอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของระบบการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายในขององค์กร เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพและดำเนินการอย่างเป็นระบบ จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในบริบทของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนด กลยุทธ์การตรวจสอบภายในเป็นตัวแปรอิสระ และประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม จากวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1,037 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานระดับกรม จำนวน 10 หน่วยงาน หน่วยงานในกำกับสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 7 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนกลาง จำนวน 30 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนกลางตั้งอยู่ส่วนภูมิภาค จำนวน 12 หน่วยงาน หน่วยงานส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 76 หน่วยงาน โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 126 หน่วยงาน โรงพยาบาลชุมชน จำนวน 776 หน่วยงาน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน [14] กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 และสัดส่วนของลักษณะของประชากรที่สนใจเท่ากับ 0.5 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจากประชากรจำนวน 1,037 คน ดังนี้

$$S = \frac{X^2 NP (1-P)}{d^2 (N-1) + X^2 P (1-P)}$$

โดยที่ S = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

P = สัดส่วนของลักษณะประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (กำหนดให้ 0.5 เพื่อให้เกิดความแปรปรวนสูงสุด)

d = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

X² = ค่ากำลังสองของไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (เท่ากับ 3.841)

แทนค่าได้

$$S = \frac{3.841 (1,037) (0.5) (0.5)}{(0.05)^2 (1,037 - 1) + 3.841 (0.5) (0.5)}$$

$$S = 280.48$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 280 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบภายใน แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 30 คน จากนั้นจึงเอาข้อมูลที่ได้อาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) [15] นำข้อมูลวิเคราะห์รายข้อ หาค่าสหสัมพันธ์ของแบบสอบถามแบบรายข้อ กับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา จึงได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับ จำนวน 41 ข้อ เท่ากับ 0.87 ถือว่าเครื่องมือมีค่าคงที่อยู่ในระดับดีมาก และนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว มาปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามให้เรียบร้อย ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด และแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี เอกสารรับรองเลขที่ SSJ.UB 2568 - 03.010 รับรองเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2568

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนหน่วยงานที่อยู่ในส่วนภูมิภาคผู้วิจัยจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนพร้อมแนบซองจดหมายและติดแสตมป์ไปพร้อมกันด้วย และส่งแบบออนไลน์โดยสร้าง Google form เพื่อให้สามารถตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 280 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนการนำส่งแบบสอบถามกลับคือไว้ในหน้าแรกของแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล หากมีกรณีที่แบบสอบถามขาดความสมบูรณ์จะตัดแบบสอบถามฉบับนั้นทิ้ง แล้วเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใหม่จนครบตามจำนวน ซึ่งพบว่าได้รับการตอบกลับแบบสอบถาม จำนวน 280 ชุด และมีความครบถ้วนสมบูรณ์เรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 100% จึงเป็นที่น่าพอใจ และมีความน่าเชื่อถือ

4.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.36 มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.93 ตำแหน่งปัจจุบัน คือ ผู้ตรวจสอบภายใน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.36

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน			
1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ	3.93	0.89	มาก
2. ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ	4.20	0.76	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ	4.21	0.74	มากที่สุด
4. ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน	4.25	0.90	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน			
5. ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ	4.15	0.77	มาก
6. ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ	4.17	0.79	มาก
7. ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.73	มากที่สุด
รวม	4.17	0.80	มาก
ประสิทธิภาพการดำเนินงาน			
1. ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร	4.17	0.73	มาก
2. ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร	4.30	0.70	มากที่สุด
3. ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน	4.16	0.71	มาก
4. ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน	4.26	0.71	มากที่สุด
รวม	4.22	0.71	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.20	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 อยู่ในระดับมาก และด้านการวางแผนการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation)

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธ์การตรวจสอบภายใน	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน				ภาพรวม (Y_{tot})
	1. ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร (Y_1)	2. ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Y_2)	3. ด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน (Y_3)	4. ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน (Y_4)	
1. ด้านการวางแผนการตรวจสอบ (X_1)	.501**	.693**	.675**	.683**	.549**
2. ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ (X_2)	.643**	.555**	.583**	.683**	.694**
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ (X_3)	.663**	.583**	.531**	.656**	.701**
4. ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน (X_4)	.720**	.759**	.742**	.709**	.725**
5. ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (X_5)	.529**	.507**	.649**	.432**	.566**
6. ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ (X_6)	.555**	.616**	.670**	.631**	.596**
7. ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง (X_7)	.760**	.745**	.703**	.739**	.727**
ภาพรวม (X_{tot})	.695**	.753**	.692**	.746**	.781**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูง ($r_{xy} = 0.781$) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวม (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันทุกด้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เรียงลำดับดังนี้ ด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรมากที่สุด ($r_{xy} = 0.753$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน ($r_{xy} = 0.746$) ด้านความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ($r_{xy} = 0.695$) และด้านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการดำเนินงาน ($r_{xy} = 0.692$) นอกจากนี้กลยุทธ์การตรวจสอบภายในทุกด้านยังมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันกับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยภาพรวม (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ($r_{xy} = 0.727$) รองลงมาคือ ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ($r_{xy} = 0.725$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.701$) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.694$) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.596$) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ($r_{xy} = 0.566$) และด้านการวางแผนการตรวจสอบ ($r_{xy} = 0.549$)

3. ผลการวิเคราะห์การพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) ซึ่งทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลยุทธ์ที่ได้รับการประเมินว่ามีผลต่อประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ($r = 0.727$) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ($r = 0.725$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ($r = 0.701$) แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีพันธกิจหลักเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการตรวจสอบ 2) ด้านการประเมินความเสี่ยงก่อนการตรวจสอบ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ 4) ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน 5) ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านการติดตามผลและการประเมินผลหลังการตรวจสอบ และ 7) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะกลยุทธ์ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องต่อสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบว่า การเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วน และตรวจสอบได้ รวมทั้ง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการตรวจสอบ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้หน่วยงานสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์สะท้อนว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลยุทธ์โดยเน้นไปที่ 1) การพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาและอบรมผู้ตรวจสอบภายในให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย 2) การสร้างระบบจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบย้อนหลังได้ และ 3) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตรวจสอบ เช่น โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลและระบบ Audit Management การเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์ และการติดตามผลผ่านระบบสารสนเทศ จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบเป็นระบบมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนและข้อผิดพลาด ทั้งยังเพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสารผลการตรวจสอบและการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยรวมของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ให้หน่วยงานสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพิ่มคุณภาพบริการ และตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป คือ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่เน้นการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน และการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ จะช่วยสร้างระบบการตรวจสอบที่โปร่งใส น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่อย่างยั่งยืน

4. แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในที่สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขไว้ดังนี้

4.1 พัฒนาและปรับปรุงแผนการตรวจสอบภายในให้ทันสมัยและยืดหยุ่น

หน่วยงานควรกำหนดกรอบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน ครอบคลุม และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้สามารถรองรับความเสี่ยงและปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

4.2 พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบให้มีมาตรฐาน

ควรจัดทำฐานข้อมูลกลางของหลักฐานการตรวจสอบที่มีความปลอดภัยและตรวจสอบย้อนหลังได้ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ

4.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายใน

ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบบริหารจัดการการตรวจสอบ (Audit Management System) มาใช้เพื่อช่วยในการเก็บ วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเพิ่มความแม่นยำและลดความผิดพลาดของกระบวนการตรวจสอบ

4.4 ปรับปรุงกระบวนการสื่อสารผลการตรวจสอบ

ผู้ตรวจสอบควรสื่อสารผลการตรวจสอบในลักษณะสร้างสรรค์ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เน้นความร่วมมือกับหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ เพื่อให้การตรวจสอบเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร ไม่ใช่เพียงการควบคุม

4.5 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน

ควรจัดอบรมหรือพัฒนาองค์ความรู้ให้ผู้ตรวจสอบภายในมีทักษะด้านเทคโนโลยี การวิเคราะห์ความเสี่ยง และการตรวจสอบเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

จากแนวทางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเน้นการตรวจสอบเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กำไลมาศ กฤษเพชร [16] ที่ชี้ว่าการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่องมีผลต่อความสำเร็จในการตรวจสอบและการควบคุมภายในขององค์กร นอกจากนี้ ยังพบว่า ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน และด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของข้อมูลที่นำเชื่อถือและเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบภายใน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชญาภา อุปดิษฐ์ และ อัญชลีพร วุฒิเป็ก [17] ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการด้านการเงินการคลังของสถานบริการสุขภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความถูกต้องของข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ด้านการวางแผนการตรวจสอบ มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ถึงแม้ระดับความเห็นยังอยู่ในระดับมาก บ่งชี้ถึงความจำเป็นที่หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการวางแผนล่วงหน้าและการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอของ สุกเวช ชัยทัศน์ [18] ที่ระบุว่า การวางแผนการตรวจสอบอย่างมีระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในส่วนของประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งบ่งชี้ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีทิศทางที่ชัดเจนและตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan และ Norton [19] ที่เสนอว่าองค์กรที่มีระบบการวัดผลที่ชัดเจนจะสามารถจัดสรรทรัพยากรและกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในมีความเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างชัดเจน หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบการเก็บข้อมูลที่นำเชื่อถือ ตลอดจนการพัฒนาแผนการตรวจสอบที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกแบบและการนำกลยุทธ์การตรวจสอบที่มีระบบ ชัดเจน และต่อเนื่องมาใช้งานสามารถช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีคุณภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร แสงกล้า [20] ที่ศึกษาบทบาทของการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์การภาครัฐ พบว่า การตรวจสอบภายในที่มีการวางแผนชัดเจน ประเมินความเสี่ยงอย่างรอบคอบ และดำเนินการตามขั้นตอนมาตรฐาน มีผลต่อ ความโปร่งใส ความคุ้มค่า และการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งตรง

กับผลการวิจัยของคุณที่พบว่า กลยุทธ์ตรวจสอบ เช่น การประเมินความเสี่ยงและการวางแผน มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ด้านคุณภาพและความคุ้มค่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barne-Aldred et al. [21] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในที่มีโครงสร้างเชิงกลยุทธ์ช่วยให้หน่วยงานสามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ลดความผิดพลาด และเพิ่มการตอบสนองต่อความเสี่ยงในระดับองค์กรได้อย่างทันท่วงที ผลักดันให้ประสิทธิภาพโดยรวมดีขึ้น ซึ่งกลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรต้องการความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การตรวจสอบที่ปรับตามสถานการณ์จะช่วยให้สามารถจัดการกับความเสี่ยงใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสุภาภรณ์ เกตุสาคร [22] ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร ได้เสนอว่าการตรวจสอบภายในต้องไม่ใช่แค่การรายงานจุดอ่อนหรือข้อผิดพลาด แต่ควรมีลักษณะ “เชิงพัฒนา” และ “ต่อเนื่อง” เพื่อปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงใหม่ ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่เน้นว่าองค์กรควรมองการตรวจสอบภายในในฐานะ “พันธมิตรเชิงกลยุทธ์” มากกว่าการควบคุมเพียงเพื่อป้องกันความผิดพลาด โดยเฉพาะในหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสุขภาพประชาชน รองลงมาคือ ด้านกระบวนการเก็บหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน จะช่วยสนับสนุนความโปร่งใสและตรวจสอบย้อนหลังได้ ซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือของระบบงาน และเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang et al. [24] ที่พบว่า “ข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้อง” คือหัวใจของระบบการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ระบบการกำกับดูแลภายใน (Internal Governance) มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น และกลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ แสดงให้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบจะส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ลดความผิดพลาด และเพิ่มความรวดเร็ว โดยเฉพาะในหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีข้อมูลจำนวนมาก การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลอัตโนมัติ หรือการจัดเก็บข้อมูลแบบ Cloud computing มีส่วนช่วยให้การดำเนินการตรวจสอบเป็นไปได้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา พิทยะศิริ [25] ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบภายในและผลกระทบต่อภาระงานของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการตรวจสอบ เช่น ระบบจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมตรวจสอบ ช่วยให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น และสอดคล้องกับ Mihret & Grant [26] และ Zhang et al. [27] ได้กล่าวถึงแนวโน้มของการใช้เทคโนโลยี เช่น RPA (Robotic Process Automation) และ AI ในการตรวจสอบภายในที่สามารถทดแทนการตรวจสอบแบบดั้งเดิม และลดภาระของบุคลากรที่ต้องทำงานซ้ำซ้อน โดยผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ของการตรวจสอบภายในทุกด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านด้านความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร และด้านคุณภาพและประสิทธิผลของบริการที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งแสดงถึงบทบาทของการตรวจสอบภายในในการช่วยให้องค์กรสามารถทำงานได้ตรงเป้าหมาย ช่วยจัดลำดับความสำคัญ และติดตามความคืบหน้าอย่างมีระบบ สอดคล้องกับ Mihret & Grant [26] ได้เสนอว่าการตรวจสอบภายในที่เน้นการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์สามารถช่วยให้องค์กรบรรลุผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น กลยุทธ์การตรวจสอบภายในไม่เพียงแต่มีบทบาทด้านควบคุมและกำกับดูแลเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพในทุกมิติของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในบริบทของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรจำนวนมาก ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่า การส่งเสริมกลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพจะช่วยยกระดับมาตรฐานการบริหารภาครัฐในระยะยาว

3. การพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะกลยุทธ์ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วน และด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบภายในให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทขององค์กรที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การที่กลยุทธ์การตรวจสอบภายในด้านการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเชิงพัฒนา มากกว่าการตรวจสอบเชิงควบคุมเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ เกตุสาคร [22] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในควรปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้ควบคุม” ไปสู่ “พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร” โดยเน้นการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่เสนอว่าองค์กรยุคใหม่ควรมองผู้ตรวจสอบภายในเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการ

บริหารเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ กลยุทธ์ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วน ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบการบริหารงาน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Zhang et al. [24] ที่ชี้ว่า ข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้องเป็นหัวใจสำคัญของระบบการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) และกำกับดูแลได้อย่างโปร่งใส และส่วนกลยุทธ์ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ แสดงถึงการเปลี่ยนผ่านของระบบตรวจสอบภายในสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้อง และลดความผิดพลาดในการตรวจสอบ สอดคล้องกับงานของ วาสนา พิทยะศิริ [25] และ Mihret & Grant [26] ที่ยืนยันว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบวิเคราะห์ข้อมูลอัตโนมัติ (Data Analytics) หรือระบบจัดเก็บข้อมูลแบบ Cloud Computing ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในและลดภาระการทำงานซ้ำซ้อนของบุคลากร

กล่าวโดยสรุป คือ ผลการวิจัยยืนยันว่าการพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่เน้นความต่อเนื่อง ความถูกต้องของข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan & Norton [19] ที่ชี้ว่าการมีระบบการวัดผลและกลยุทธ์ที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายใน 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาและปรับปรุงแผนการตรวจสอบให้ทันสมัยและยืดหยุ่น 2) การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานให้มีมาตรฐาน 3) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายใน 4) การปรับปรุงกระบวนการสื่อสารผลการตรวจสอบ และ 5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายใน โดยแนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งปรับระบบตรวจสอบภายในให้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ (Strategic Audit System) มากกว่าการตรวจสอบเชิงปฏิบัติการเพียงอย่างเดียว การกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความเสี่ยงขององค์กรเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วทั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Bame-Aldred et al. [21] ที่ระบุว่าการตรวจสอบภายในที่มีความยืดหยุ่นและใช้แนวคิดความเสี่ยงเป็นฐาน (Risk-based Audit) จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศในการตรวจสอบ สอดคล้องกับแนวทางของ Mihret & Grant [26] และ Zhang et al. [24] ที่เสนอว่าองค์กรควรนำเทคโนโลยีอัตโนมัติ เช่น Robotic Process Automation (RPA) และระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) มาใช้ในการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความรวดเร็วในการรายงานผล อีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความโปร่งใสของข้อมูล และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตรวจสอบภายในก็เป็นอีกปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับ กำไลมาศ กฤษเพชร [16] ที่กล่าวว่า การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้ตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญต่อประสิทธิผลของระบบตรวจสอบภายใน เพราะผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและบริบทขององค์กรจะสามารถตรวจสอบเชิงวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะที่สร้างคุณค่าได้มากกว่า

ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขควรมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาแผนการตรวจสอบที่ยืดหยุ่น การพัฒนาทักษะบุคลากร และการสื่อสารผลการตรวจสอบในลักษณะสร้างสรรค์ เพื่อให้ระบบตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาร่องรอยที่ยั่งยืนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Chambers & Odar [23] ที่มองว่าการตรวจสอบภายในยุคใหม่ควรเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมากกว่าการทำหน้าที่ตรวจสอบเชิงควบคุมเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจสอบอย่างต่อเนื่องมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบที่มีการปรับตัวและพัฒนาอยู่เสมอส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยตรง ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดตั้งคณะทำงานพัฒนากลยุทธ์การตรวจสอบภายใน ที่มีหน้าที่ทบทวนแนวทางการตรวจสอบประจำปีให้ทันต่อบริบทและความเสี่ยงใหม่ๆ

- จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่างหน่วยตรวจสอบในสังกัด เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน

- นำผลการตรวจสอบรอบก่อนมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อปรับกลยุทธ์ในรอบถัดไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบให้มีมาตรฐานและตรวจสอบย้อนหลังได้ จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานที่ถูกต้องและครบถ้วนมีความสัมพันธ์สูงกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของข้อมูลและหลักฐานที่น่าเชื่อถือมีผลโดยตรงต่อความโปร่งใสและการตัดสินใจของผู้บริหาร ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (Centralized Audit Database) สำหรับจัดเก็บรายงาน ผลการตรวจสอบ หลักฐาน และข้อเสนอแนะ เพื่อให้เข้าถึงได้สะดวกและตรวจสอบย้อนหลังได้
- กำหนดมาตรฐานการจัดเก็บและการอ้างอิงเอกสารที่ชัดเจน เช่น รูปแบบการตั้งรหัสไฟล์ การบันทึกวันที่ และผู้รับผิดชอบ เพื่อเพิ่มความเป็นระบบ
- นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) มาใช้ลดความเสี่ยงจากการสูญหายของข้อมูล

1.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตรวจสอบภายใน จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบมีค่าสัมประสิทธิ์สูง ซึ่งแสดงถึงบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีในการเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้อง และประสิทธิภาพของกระบวนการตรวจสอบ ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตรวจสอบภายใน (Audit Management System) เพื่อช่วยวางแผน ติดตาม และรายงานผลการตรวจสอบแบบเรียลไทม์
- นำเทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล เช่น Data Analytics หรือ Business Intelligence มาใช้ในการตรวจสอบเชิงลึก เพื่อตรวจจับความผิดปกติและเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ
- จัดอบรมผู้ตรวจสอบภายในให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เช่น การใช้ระบบคลาวด์ การประยุกต์ AI หรือ RPA ในงานตรวจสอบ เพื่อเพิ่มทักษะและลดข้อผิดพลาดของกระบวนการตรวจ

1.4 พัฒนาแผนการตรวจสอบให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการตรวจสอบมีระดับความคิดเห็นต่ำสุดในบรรดากลยุทธ์ทั้งหมด แม้อยู่ในระดับมาก แต่สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการวางแผนที่ยังขาดความยืดหยุ่น ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- ปรับกระบวนการวางแผนการตรวจสอบให้เป็นแบบ “Risk-Based Audit Plan” ที่เน้นการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงจริง
- ใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศด้านงบประมาณ การบริหารงาน และผลการตรวจสอบเดิม มาวิเคราะห์แนวโน้มปัญหาและกำหนดแผนตรวจสอบเชิงรุก
- จัดระบบติดตามแผนตรวจสอบ (Audit Dashboard) เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

1.5 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบภายในให้ทันต่อเทคโนโลยีและมาตรฐานใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า การยกระดับคุณภาพผู้ตรวจสอบภายในเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการปรับปรุงระบบให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน โดยเฉพาะในประเด็นด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- จัดอบรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี การประเมินความเสี่ยง และการตรวจสอบเชิงกลยุทธ์
- ส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าร่วมการฝึกอบรมและอบรมวิชาชีพ (เช่น CIA, CGAP) เพื่อเพิ่มความเป็นมืออาชีพ
- พัฒนาระบบการประเมินผลผู้ตรวจสอบภายในโดยเน้นผลลัพธ์และนวัตกรรมในการตรวจสอบ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.6 ปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารผลการตรวจสอบให้สร้างสรรค์และนำไปใช้ได้จริง จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารผลการตรวจสอบแม้อยู่ในระดับมาก แต่มีความสำคัญในการทำให้ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบเกิดผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น ควรดำเนินการโดย

- ปรับรูปแบบรายงานการตรวจสอบให้เข้าใจง่ายและชี้แนะแนวทางพัฒนา ไม่เน้นการกล่าวโทษ
- จัดประชุมสรุปผลการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้จริง

- ใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ เช่น Dashboard หรือ Infographic เพื่อสื่อสารผลการตรวจสอบให้เห็นภาพรวมและแนวโน้มที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความเชื่อมโยงในระดับเชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ในอนาคตควรใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงสาเหตุ เช่น การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อยืนยันว่ากลยุทธ์การตรวจสอบภายในมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือไม่

2.2 ขยายขอบเขตการวิจัยไปยังหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของกลยุทธ์การตรวจสอบภายใน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในบริบทองค์กรที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยแทรกซ้อนหรือปัจจัยเชิงบริบทเพิ่มเติม เช่น วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หรือระดับการเปิดรับเทคโนโลยี เพื่อดูว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์ตรวจสอบภายในมากน้อยเพียงใด

2.4 ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) การใช้ทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือกลุ่มสนทนา (Focus Group) ร่วมกับแบบสอบถาม จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะในแง่มุมมองปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขเพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

- [1] กิตติเดช ศรีสุวรรณ. (2566). แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการภาครัฐของหน่วยปฏิบัติการแพทย์ระดับสูงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาหน่วยปฏิบัติการแพทย์ระดับสูงเทศบาลนครรังสิต (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [2] กรมบัญชีกลาง. (2562). มาตรฐานการตรวจสอบภายในภาครัฐ พ.ศ. 2562. กระทรวงการคลัง.
- [3] เจนจิรา เพชรสามพราน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของบุคลากรตรวจสอบภายในของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 6(2), 24–41.
- [4] The Institute of Internal Auditors. (2020). *International professional practices framework (IPPF)*.
- [5] รชนีดา โสมะ. (2560). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(2), 162–173.
- [6] ประไพพรรณ โสภา ขจิต ฌ กาฬสินธุ์, & อรุณี คำพิชิต. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ทางการตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 13(1), 65–84.
- [7] ภัทรานิษฐ์ หิมนะเรือคำ. (2554). ผลกระทบของการตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [8] ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 15(2), 45–59.
- [9] ไสยัญญา นครกันต์, และคณะ. (2568). กลยุทธ์การตรวจสอบภายในเชิงรุกและการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 12(1), 15–28.
- [10] จุรินทร์ สุนิตย์สกุล. (2551). บทบาทของผู้ตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพในการให้บริการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [11] Hatry, H. P. (2006). *Performance measurement: Getting results*. Urban Institute Press.
- [12] Ahmad, H., Othman, R., & Jusoff, K. (2009). The effectiveness of internal audit in Malaysian public sector. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 5(9), 53–62.
- [13] นพพร ธนาพัฒนานนท์. (2563). การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ. วารสารบริหารรัฐกิจ, 22(1), 89–104.

- [14] Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- [15] Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.
- [16] กำไลมาศ กฤษเพชร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตรวจสอบภายในของโรงพยาบาล. *วารสารวิชาการสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล*, 6(2), 85–96.
- [17] ชญาภา อุปดิษฐ์, & อัญชลีพร วุฒิเป็ก. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเงินการคลังด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 5 มิติ. *วารสารวิจัยระบบสุขภาพ*, 17(1), 67–80.
- [18] สุภเวช ชัยทัศน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการตรวจสอบภายในภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์*, 39(2), 45–54.
- [19] Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Harvard Business Press.
- [20] จิราพร แสงกล้า. (2561). บทบาทของการตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์การภาครัฐ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [21] Bame-Aldred, C. W., Cullen, J. B., Martin, K. D., & O'Connor, N. G. (2020). Internal audit's impact on organizational effectiveness: The role of continuous improvement. *Journal of Accounting and Organizational Change*, 16(1), 1–19.
- [22] สุภาภรณ์ เกตุสาคร. (2564). การพัฒนาระบบตรวจสอบภายในเชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร: กรณีศึกษาในหน่วยงานภาครัฐ (ดุษฎีนิพนธ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [23] Chambers, A. D., & Odar, M. (2018). A new vision for internal audit. *Managerial Auditing Journal*, 33(2), 174–188.
- [24] Zhang, Y., Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2021). The impact of emerging technologies on internal audit. *Journal of Information Systems*, 35(3), 199–214.
- [25] วาสนา พิทยะศิริ. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบภายในและผลกระทบต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [26] Mihret, D. G., & Grant, B. (2017). The role of internal audit in strategic alignment and organizational performance. *Accounting Research Journal*, 30(2), 238–257.